

COMARQUES GIRONINES

3. L'AUTOORGANITZACIÓ FEMINISTA

L'ASSOCIACIÓ
DRETS SEXUALS
I REPRODUCTIUS

COMARQUES GIRONINES

Primeres trobades de dones a
Can Panxut, Salt

Font: extret de la Revista de
Girona, número 201. Dones i
Feminisme.

Els inicis del moviment feminista a les comarques gironines van estar marcats per una complexa intersecció de factors polítics, socials i culturals. En aquest context, concretament durant els anys 70, el règim franquista començava a desintegrar-se i generava una oportunitat a tota Catalunya de reivindicar llibertats i enfrontar-se al sistema patriarcal dominat pel franquisme. La història d'aquest moviment es vincula es-

pecialment amb l'autoorganització feminista, que va emergir amb força per tal de fer visibles els drets de les dones en un context que, durant dècades, les havia silenciades.

L'any 1973, a les comarques de Girona, el moviment feminista va començar a prendre forma amb la creació d'un **grup de consciència feminista a Salt**, impulsat per la **metgessa Luisa Yzaguirre i la militant feminista Sion García**. Aquest grup, que inicialment es va registrar oficialment com a *Associació de Mestresses de Casa* per evitar la repressió franquista, va esdevenir un punt de trobada per a dones que desitjaven abordar temes tabús com la sexualitat femenina, la contracepció i la planificació familiar.

Aquest primer pas va ser fonamental per establir una plataforma segura on les dones podien compartir les seves experiències i, més important encara, on podien començar a prendre consciència sobre les experiències compartides fent ús del lema feminista "*allò personal és polític*". D'aquesta manera, a través de reunions informals en les quals parlaven sobre la sexualitat femenina, l'anti-

Sobretot parlàvem d'anticonceptius, però per camuflar-ho, la Luisi ens ensenyava a donar injeccions. Recordo la Teresa Borín, que era una curranta com poques, que venia amb una bossa de 2 kg de taronges i practicàvem això de les injeccions”

concepció, l'avortament i altres temàtiques tabú fins aleshores, aconseguien trencar l'arquetip de dona submissa que havia estat promulgat pel règim franquista com a únic model vàlid.

Davant la repressió del règim franquista, cada cop més debilitada però encara existent, van organitzar tallers sobre com administrar injeccions, per tal de camuflar les seves reunions. Però l'objectiu real era poder parlar de temes com els mètodes anticonceptius, que en aquell moment eren difícils d'aconseguir. Tal com expressa la Sion Garcia: *“sobretot parlàvem d'anticonceptius, però per camuflar-ho, la Luisi ens ensenyava a donar injeccions. Recordo la Teresa Borín, que era una curranta com poques, que venia amb una bossa de 2 kg de taronges i practicàvem això de les injeccions”*¹. Aquesta cita descriu una estratègia de resistència i organització de les dones a les comarques gironines per camuflar les seves trobades en un escenari social repressiu. Aquest grup de dones també va liderar campanyes a favor de l'avortament, en un context on era il·legal, i van aconseguir organitzar avortaments clandestins

amb metges que venien a Girona.

Un punt d'inflexió pel feminisme a les comarques de Girona, i arreu de Catalunya, va ser la celebració de les **Primeres Jornades Catalanes de la Dona l'any 1976** al Paranimf de

la Universitat de Barcelona. Aquest esdeveniment va suposar un abans i un després en la consolidació del feminisme a les comarques de Girona. Les jornades van ser una plataforma per articular les demandes feministes, generar debat i, sobretot, per crear xarxes entre els diversos grups de dones generant una potent consciència col·lectiva. D'aquesta manera, neix el feminisme de la segona onada, tal com ho expressa una de les integrants del Grup de Dones de Girona: *“les primers jornades van ser impactants; d'allà va sortir tot”*.²

1 Entrevista a Sion Garcia, integrant de la vocalia de Salt.

Citada en: Cabezas, Agnès. (2019). *Salt endavant de la lluita feminista els anys 70*. UniverSALT.

2 Entrevista a Puri Molina Requena, integrant del Grup de Dones de Girona.

Cita extreta del llibre de Meritxell Ferré: *El maig de les dones: el moviment feminista a Catalunya durant la transició*.

**Les primers jornades
van ser impactants;
d'allà va sortir tot"**

Dona participant en una
Vocalia de dones el 1975

Font: extret de Fils Feministes

Després de les jornades, el moviment feminista a Salt va trobar una nova via de creixement dins l'associacionisme veïnal, a través de la **Vocalia de Dones de Salt**, on algunes activistes que havien iniciat la seva trajectòria en el grup d'autoconsciència de Salt van decidir sumar-s'hi en reconèixer més oportunitats per organitzar activitats als barris. Aquesta incorporació va obrir la porta a xerrades sobre temes essencials com la sexualitat femenina, la contracepció i la planificació familiar, i també va permetre ampliar la base de dones participants en les seves iniciatives. Així, van impulsar la creació de **la primera escola d'adults de les comarques gironines**, una fita rellevant en un moment en què moltes dones tenien la necessitat urgent d'alfabetitzar-se. Mitjançant el mètode d'ensenyament de Paulo Freire, van oferir formació en habilitats bàsiques, com la lectura, l'escriptura i el càlcul aritmètic, cosa que va fer possible que algunes d'aquestes dones aconseguissin el certificat d'estudis.

També, moltes de les activistes van decidir estendre les seves activitats a nous espais i

col·lectius. Així, a partir de 1976, es va formar el **Grup de Dones de Girona**, que va liderar campanyes claus sobre drets sexuals i reproductius. Mai va arribar a formalitzar-se legalment, però va jugar un paper central en la conscienciació feminista i la lluita per la igualtat entre homes i dones. Les seves reivindicacions estaven basades en la lluita pels drets laborals, l'educació sexual, l'accés a l'avortament i la igualtat de gènere en tots els àmbits de la vida.

El Grup de Dones de Girona i la Vocalia de Dones de Salt van portar a terme una **campanya a favor de la legalització de l'avortament, l'any 1979**, arran dels judicis contra les onze dones de Bilbao i les dones de Cerdanyola del Vallés acusades d'haver avortat. Aquesta fita històrica va provocar una onada de suport per part del feminisme català, com n'és el cas a les comarques de Girona que van recollir més de quatre-centes signatures i van demanar als ajuntaments que es defi-

Enganxina de la campanya

"Cap embaràs no desitjat"

Extreta de Fils Feministes

favor del dret a l'avortament i de l'ús de mètodes anticonceptius, incloent la col·locació de pancartes a diversos punts de la ciutat i entrevistes a les ràdios. Un exemple destacat va ser la campanya amb cartells procedents del barri de La Mina, amb l'eslògan: "**Cap embaràs no desitjat, anticonceptius lliures per no avortar, avortament lliure per no morir**", que denunciava la manca d'accés als anticonceptius. Aquesta acció va generar molta controvèrsia i va arribar als tribunals. Tot i això, el cas va quedar arxivat gràcies, en part, al suport dels membres de l'Associació de Veïns que es van posicionar a favor de les companyes de la vocalia de Salt, però el succés és un clar exemple

nissin i es pronunciessin sobre la despenalització de l'avortament.

La fiscalia del jutjat de Girona va citar dues dones de Salt a declarar per "incitació" a l'avortament, després que organitzessin campanyes a

dels atacs repressius en l'àmbit dels drets sexuals i reproductius.

En el marc de la campanya del dret a l'avortament, també, va ser clau el **Grup de Dones de l'Empordà** que va encapçalar diverses accions per visibilitzar aquesta reivindicació. Aquest grup va lliurar a l'ajuntament de Figueres 236 firmes i va organitzar una conferència sobre l'avortament al territori gironí. A més, es va aconseguir traslladar aquesta problemàtica a la institució política, així, **l'ajuntament de Figueres va ser el primer ajuntament de Catalunya que va debatre sobre la petició demandada.**

En el marc més ampli, el feminisme de les comarques de Girona es va sumar amb força a la dinàmica general de reivindicacions que es vivien a Catalunya en defensa dels Drets Sexuals i Reproductius. En consonància amb les mobilitzacions arreu del territori, les comarques de Girona es van unir a campanyes com el dret al propi cos, l'amnistia per a les dones, la legalització del divorci, entre d'altres. El moviment feminista gironí va construir espais de diàleg i suport que van esdevenir punts

Érem molt peleonas, vam arribar a estar en contacte amb metges i gent que s'hi dedicaven clandestinament. Normalment havíem d'anar a Barcelona però havíem aconseguit també que l'equip que ho feia vingués en alguna ocasió a Girona, a casa d'algú que ens la deixava sense que ningú ho pogués saber.”

de trobada i acció, mostrant que la lluita per la igualtat no era només una qüestió urbana de grans ciutats, sinó un moviment ampli i arrelat al territori, compromès amb la defensa dels drets fonamentals de les dones.

Durant els anys 70, la xarxa comunitària i l'autoorganització feminista van ser fonamentals per a la defensa dels Drets Sexuals i Reproductius (DSiR) a les comarques gironines. Un exemple destacat d'aquesta mobilització és la creació d'aliances locals per aconseguir mètodes anticonceptius, que en aquell moment encara estaven prohibits. Tal com relata la Carme: “Hi havia una farmacèutica amiga nostra, que tenia una farmàcia a Sant Narcís amb una rebotiga, i allà hi anàvem tot el dia les dones amb criatures. Ella ens feia algunes receptes”³. Tot i aquestes iniciatives, cal destacar que aquesta pràctica no era generalitzada a la zona, ja que la majoria de dones encara no utilitzaven anticonceptius.

Una de les temàtiques més defensades per les associacions gironines va ser el dret a l'avortament lliure i gratuït. En aquesta etapa, algunes

de les associacions del moviment feminista a la vegueria, com la vocalia de Salt, van haver de recórrer a la clandestinitat i actuació al marge de la llei per promoure aquest dret. En paraules de Sion i Carme: “Érem molt peleonas, vam arribar a estar en contacte amb metges i gent que s'hi dedicaven clandestinament. Normalment havíem d'anar a Barcelona però havíem aconseguit també que l'equip que ho feia vingués en alguna ocasió a Girona, a casa d'algú que ens la deixava sense que ningú ho pogués saber.”⁴

A finals de 1979, es va fundar l'Associació de Dones de les Comarques Gironines amb l'objectiu d'obrir un centre de planificació familiar a Gi-

³ Entrevista a Carme Carreras, integrant de la vocalia de Salt. Citada en: Cabezas, Agnès. (2019). Salt endavant de la lluita feminista els anys 70. UniverSALT.

⁴ Entrevista a Sion Garcia i Carme Carreras, integrant de la vocalia de Salt. Citada en: Cabezas, Agnès. (2019). Salt endavant de la lluita feminista els anys 70. UniverSALT.

COMARQUES GIRONINES

Vindicació Feminista, fundada en 1976 com a "revista autònoma i plural al servei de tot el moviment feminista". Arxiu de la Democràcia, Col·lecció de publicacions periòdiques

rona. Aquesta iniciativa es va consolidar poc després, el 1982, amb la creació del Centre d'Orientació i Planificació Familiar a Girona, un espai pioner en l'atenció a la salut sexual i reproductiva de les dones a la regió. Aquesta associació feminista, va aconseguir dos anys més tard de la seva creació, disposar d'una assessoria jurídica i una vocàlia d'informació, divulgació i sensibilització.

En termes generals, la reivindicació de la sobirania corporal i el dret al desig i al plaer de les dones, en tota la seva diversitat, va guanyar una rellevància crucial durant els darrers anys de la dècada dels 70. Aquest període, marcat per una autoorganització feminista incansable, va portar el

moviment a assolir victòries significatives. **La derogació de delictes específics**, com l'adulteri i l'amistançament, i **la despenalització dels anti-conceptius l'any 1978** en són exemples clars de l'impacte d'aquest activisme. A més, el 1979 es va **abolir la llei de perillositat social**, que havia estat una eina repressiva contra la llibertat de les dones i les persones dissidents. Aquests avenços representen el fruit d'una mobilització feminista col·lectiva i persistent que, desafiant les normes establertes, va posar les bases per a la defensa dels drets sexuals i reproductius que continuaria guanyant força en les dècades posteriors.

ELABORAT PER L'ASSOCIACIÓ DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS EN EL MARC DEL PROJECTE
GENEALOGIA FEMINISTA DELS DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS.

Recerca i elaboració **Laia Moreno Fernández** / Gràfica i il·lustracions **Mercè M. Tarrés** / Coordinació **Sílvia Aldavert**

L'Associació

✉ contacte@lassociacio.org

☎ 933 055 322

🌐 <https://lassociacio.org/>

📱 @lassociacio 📺 @lassociaciotsr

AMB EL SUPORT DE

